

MAJDALENA DOBROMILA RETTIGOVÁ

V lednu měsíci minulého roku bylo sto let, co se narodila M. Dobromila Rettigová. Proto na památku slovné té ženy odbývány mnohé slavnosti v Praze i na venkově. Byli ovšem tu a tam lidé, kteří se tomu divili. Ti však měli jenom „kuchařku Rettičku“ na mysli a nevěděli, že ušlechtilá žena ta jinak a právem sobě zasloužila té oslavy a naší vděčnosti.

Čítáme často, že vzkříšení naší národnosti koncem minulého a počátkem našeho věku je pravým divem. Div ten způsobily nadšená, činorodá láska k jazyku našemu a vytrvalá, nezištná a obětivá práce. To byla ta kouzelná moc, kterou nevalný hlouček našich prvních buditelů vzkřísil k novému životu národ už na polo mrtvý. Bylo-li takových nadšených pracovníků z počátku poskrovnu, bylo žen, láskou k vlasti nadšených a pro národ pracujících, ještě méně.

Dnes s hrdostí se každý hlásíme ku své české národnosti. Tenkrát však, zvláště v Praze a po městech, zhusta si posměšek tropili z každého, kdo se nestyděl za svůj mateřský jazyk a kdo byl „vlastencem“, jak národovcům s úštěpkem říkali. Bylo tedy třeba dosti samostatnosti a mravní síly každému, aby nedbal posměchů cizích a odrodilců, aby nedbal obecného tehdy předsudku, že jest vznešenější a více „nobl“ mluvit jazykem cizím, u nás zvláště německým.

Z toho rozumíte, proč bylo tak málo uvědomělých vlastenek. Vysvitne však ještě více, povážíme-li, že o vzdělání dívek tehda bylo nevalně pečováno, ano skoro obecně bylo rozšířeno mínění, že dívkám a ženám netřeba většího vzdělání a že se nesluší, aby sobě čehokoliv všímaly, vyjma domácnost a kuchyni.

Proto tím větší úcty zasluhuje Rettigová, která byvši vychována po německu, jako tenkrátě všecky téměř dívky ze zámožnějších rodin, dala srdce své roznítiti pro ubohou odstrkovanou národnost svou, která v nadšené lásce té

neochabujíc, svou pílí a prací vzdělání své a vědomosti rozhojňovala, aby mohla pracovati za povznesení mateřského jazyka svého.

Narodila se ve Všeradicích v kraji berounském roku 1785. Otec její Fr. Artmann byl tu vrchnostenským purkrabím. Později se dostal do Slatenín za vrchního. Úřad otcův byl zvláště onoho času velmi skvělý. Než dlouho mladá Majdalena neužila blaha bezstarostného, ničím nekaleného mládí. Nebylo jí ještě ani sedm let, když otec její se světem se rozloučil. Jméno po něm nezbylo, a tak nadešla osiřelá rodině krušná doba, a tím krušnější, když také dosavadní přátelé se pojednou po smrti mocného vrchního od zchudlé rodiny jeho odvrátili a ve své náklonnosti a ochotě úplně zchladli. Změny ty ovšem velice trudné, neměly však zlého účinku na mladou Majdalenku.

Juž v útlém tom věku dala najevo zvláštní pevnost a vytrvalost myslí. V Plzni, kamž se byla matka její z Prahy odstěhovala, ve škole vynikala a již tenkrát nabyla neobyčejné zručnosti v ženských pracích; skromné poměry rodinné nutily ji také, že si pilně domácnosti hleděla. V mládí svém uvykla sice na němčinu, jak přirozeno ze příčin svrchu naznačených. Tím jazykem také psala si zápisky o svém mládí a utrpení. „Na českou víru“ ji obrátil Jan Rettig, který ji v Praze poznal a tam se s ní r. 1808 oženil.

Byltě Rettig uvědomělým a horlivým vlastencem, jenž se také u spisování českém, veršem i prosou, pokoušel. Oženiv se, stal se tajemníkem při magistrátu táborském, odkudž se později dostal do Přelouče jako zkoušený radní, odtud do Rychnova, r. 1818 do Ústí nad Orlicí a r. 1834 do Litomyšle. Nadchnuvši působením svého manžela láskou vlasteneckou, přijala Rettigová po způsobu tehdejších národovců nové, slovanské jméno ku svému křestnímu, „Dobromila“, jež zároveň pěkně označuje její mysl a srdce.

„Paní radní“ v každém městě, kdež s manželem svým meškala, horlivě působila a se přičinila, aby probudila úctu a lásku k mateřskému jazyku a národní uvědomění. Tak jmenovitě v Ústí nad Orlicí sepsala nadšené svolání k dívkám ústeckým, povzbuzujíc je ku čtení českých knih a k lásce vlastenecké. Nejen psaným, nýbrž i živým slovem působila všude tímtež směrem, všude sobě zjednávajíc kruh paní a zvláště dívek, na něž pak blahodárně účinkovala. Tu

dávala jim návod v ženských pracech, v nichž se výborně znala, tu vykládala jiné otázky praktické, jmenovitě z oboru kuchařství, při tom vždy je pro vyšší účely, zvláště vlastenecké, rozněcujíc. V její společnosti se mluvilo jenom česky a přísně toho dbala, aby hovor byl veden češtinou správnou, za cizomluvy i malá pokuta zavedena, jejíž výnosu pak užito k dobrým účelům.

I to si vymohla, že směla docházeti do škol, kdež se vyučovalo ručním pracem. Pomáhajíc v nich učitelce, časem se žačkami zaváděla poučné hovory, nejčastěji však jim z českých knih, tehdy dosti vzácných, předčítala a vykládala. I dnešního dne bylo by podobné působení velmi záslužné. Nad to pak za onoho času, kdy Rettigová za veškerou svou ušlechtilou snahu a práci nedocházela ani vděku ani uznání, zato však zhusta od neuvědomělých nebo odrodilců úsměšků a pomluv. Zato my nyní si vážíme tím více její vytrvalosti a obětavosti, kterouž zdárně plašila tmou neuvědomělosti a rozněcovala nadšení vlastenecké. Než i jinak ještě Dobromila Rettigová prospěla naší národnosti. Jsouc vybídnuta horlivými vlastenci a spisovateli Zieglerem a Chmelenským, pak nakladatelem hradeckým Hostivitem Pospíšilem, pokusila se také ve spisování, k němuž ji vedla také ducha náklonnost. V činnosti její spisovatelské, rozmanité a značně plodné, jeví se dvojí stránka: ideální a praktická, jakož se také jevila ve všem jejím působení.

Vzdělaná, uvědomělá paní ta dobře rozuměla, že oboje se dá bez závady sloučiti. Jakož nemyslíla, aby dívka oddávajíc se toliko čtení a studiu, zavrhovala všecko „prosaické“ zaměstnání hospodyně, tak se také nesrovnávala s těmi, dle jejichž názorů přísluší ženě toliko jen kuchyně — ideálem Rettigové, k němuž se sama velice přiblížila, byla žena dobrá, hospodyně svědomitá, pečlivá matka, jež však při vší klopotě a práci své zachová si lásku ku knihám, jimiž by se dále poučovala, osvěžovala, sobě a rodině své na prospěch, jež zachovává si smysl i zájem pro záležitosti svého národa, jemuž zdárné děti vychovává.

Tím směrem také pracovala na poli literárním dle sil a vloh svých. Skládala pro zábavu a vzdělání hlavně dívek básně, povídky i dramatické pokusy, jež uveřejňovala ve Včele, Věnci, Dobroslavu a j. časopisech a také o sobě. Nejznámější a nejoblíbenější onoho času povídka její jest: „Arnošt a Bělínka“. Jiné jsou:

„Příběhy pro dcery české a moravské“ — „Jaroslav a Terinka“ — „Kvítí májové“ a tak dále.

Dramatické hry: „Bílá růže“ (1827). „Vdovec a vdova“ (1838). „Koš“ (tišt. roku 1846) a j.

Dnes ovšem všechny plody ty upadly v zapomenutí. Svého však času dobře působily a proto zasluhují vděčné vzpomínky. Znamější jsou její praktické, zvláště kuchařské spisy, z nich „Domácí kuchařka“ (po prvé 1836) dočkala se mnohých vydání a zachovala jméno ušlechtilé vlastenky v obecné paměti, i když na její zásluhy skoro zapomenuto. Za svého života však požívala veliké vážnosti pro své vlastenecké působení, jak patrně i z toho, že jí nejpřednější a nejváženější naši mužové té doby, jako sám Jungmann, dopisovali. Většinu spisů svých sepsala v Litomyšli, kdež i zůstala, když roku 1844 manžel její tam zemřel.

Dlouho ho však nepřechkala. Zesnulaf už rok po jeho smrti r. 1845 a pochována na hřbitově Litomyšlském, kdež jí paní a dívky téhož města postavily r. 1875 pěkný pomník.

Rettigová zanechala vlastenecky vychované tři děti, z nichž syn Josef Ondřej stal se knězem řádu piaristického a pokoušel se také v dramatickém básnění. Dcera pak Jindřiška, své doby na slovo braná zpěvačka, působila jmenovitě při dvorním divadle mnichovském, kdež svým uměním seznamovala také vyšší kruhy dvorní s našimi písněmi národními.

M. Dobromila Rettigová poskytuje nám krásný doklad, jak uvědomělá a vzdělaná žena může působiti pro národ svůj i ve svém domácím, obmezenějším kruhu. Kéž by u nás bylo hojně žen, jež by podobným duchem se nesly a pracovaly! —